

Шупілова М.В.

Старший викладач,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК, ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

Трансформаційний процес, що досі триває в Україні, а також передбачувані й непередбачувані складнощі, з якими стикається країна останні кілька років, вимагають від влади, бізнесу та суспільства об'єднання зусиль аби попередити або подолати негативні наслідки та підсилити або простимулювати позитивні зрушення в економічному розвитку. Для цього у всіх трьох сторін суспільного договору мають бути спільні орієнтири та цінності, які б послугували відправною точкою для діалогу, напрацювання стратегії подальшого розвитку та втілення цієї стратегії в життя. На нашу думку, в цьому контексті маємо звернути увагу на показники та стан соціального розвитку, який відбиває рівень забезпечення прав і свобод людини як кінцевої мети розвитку будь-якої соціально-економічної системи.

На даний час за даними організації Social Progress Imperative, що розраховує Індекс соціального розвитку (ICP), за рівнем життя населення Україна посідає 63 місце серед 133 країн. Запропонований Індекс визначає рейтинги країн на базі показників, що мають безпосередній вплив на якість життя людей. Висновки щодо порівняння за цими критеріями країн зі співставним рівнем ВВП, стверджують: економічний розвиток країни не гарантує високу якість життя населення. Більше того, прямої кореляції між підвищенням рівня ВВП на душу населення та покращенням таких важливих соціальних показників як особисті права людини та рівень толерантності не спостерігається [1].

Незважаючи на політичні, економічні та соціальні негаразди, Україна за рівнем ICP випередила усі країни СНД. Наприклад, Білорусь посіла 66 місце, Вірменія – на 67, а Росія – 75 [1]. Тим не менше, 66,43 бали зі 100 максимальних визначили соціальний розвиток України на рівні нижче середнього. Варте уваги те, що демонструючи найнижчі рейтинги в показниках «корупція» (109 місце), «рівень злочинності» (109), «доступність житла» (116), «стан довкілля» (118), «здоров'я та довголіття» (127), «свобода вибору життєвого шляху» (Оцінюється як відсоток респондентів, задоволених свободою вибору свого життєвого шляху) (132 місце), Україна традиційно демонструє відносно високі показники у сфері доступу до вищої освіти (31 місце) та до базових знань (28 місце). Виходячи з цих даних, які перетинаються з іншими подібними рейтингами,

такими як The Legatum Prosperity Index, згідно якого найвищі показники серед інших соціально-економічних критеріїв займає критерій доступу до освіти, її якості та людського капіталу (45 місце серед 144 країн, що були включені до рейтингу) [2].

Таким чином, найбільш сталим показником, а також основою для подальших соціальних перетворень через формування економічно ефективних та соціально справедливих моделей поведінки, зумовлених соціальним капіталом [3], є, на нашу думку, саме сфера освіти (передусім, середньої та вищої).

Починати варто з основних компетентностей, які мають бути сформовані через освіту, необхідні кожній людині для особистого становлення й розвитку. Згідно рекомендаціям Європарламенту та Ради ЄС серед таких компетенцій надважливими в контексті підвищення рівня соціального розвитку є наступні: компетенція активного громадянства, соціального включення та зайнятості; спілкування рідною мовою (усне та письмове); спілкування іноземними мовами; здатність навчатися; соціальні та громадянські компетентності; ініціативність і підприємницькі навички; загальнокультурна грамотність та здатність до самовираження. В цих компетенціях втілюються потенційні передумови для розвитку особи в спільноті та спільноті в державі. Набута у процесі навчання інтегрована здатність особи реалізувати та практиці знання, уміння, досвід, гуманістичні цінності та ставлення до своєї праці, громади, держави може сформувати в підсумку саме таку модель поведінки соціально-економічних агентів, яка, не приносячи шкоди всім іншим суб'єктам відносин, буде за рахунок співробітництва та рівного партнерства, заснованого на довірі, буде приносити не лише позитивний економічний ефект для національного господарства, а й стимулювати соціальний розвиток, підвищувати його рівень. Мова при цьому йдеться не лише про середню та вищу освіти як базу для таких перетворень, а й про налагодження системи «освіти протягом життя».

Висновок. Таким чином, соціальний розвиток має під собою, на нашу думку, не лише, і не стільки, економічне підґрунтя, а саме освіченість та рівень сформованої компетентної, орієнтованої на базові громадянські та гуманістичні цінності моделі поведінки, яку варто формувати, починаючи з системи освіти, а також в межах цільових суспільно-громадянських проектів. За рахунок цілеспрямованої та систематичної політики в даному напрямку на основі наявного в Україні людського капіталу, а також соціального капіталу, що є інституціональним людським, та поступово формується, виступаючи, серед інших, потенційним чинником реформування економіки країни [3], стає можливим підвищення рівня соціального розвитку.

Список літератури:

1. Електронний ресурс - [Режим доступу]:
<http://www.socialprogressimperative.org/countries/UKR/#performance/indicators/spi/>

2. Електронний ресурс - [Режим доступу]:
<http://www.prosperity.com/rankings>

3. Архієреєв С.І. Шипілова М.В. Поляризація моделей економічної поведінки та ціннісних установок в сучасній економіці України// Соціальна економіка. – №1 (51). – 2016. – С. 5-16.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23.11.2011р.- Електронний ресурс - [Режим доступу]:
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>